

Comfortable Urban Environment of Megacities: Aspects of Assessment

UDC: 351:911.375.1-044.3

DOI: 10.15421/152272

Mariia Myrhorodska

Ph.D. Student, <https://orcid.org/0000-0003-0079-7972>, myrhorodska.m.s@nmu.one

Dnipro University of Technology (Dnipro, Ukraine)

Abstract

The relevance of the study is determined by the influence of the development of large urban agglomerations - megacities - on the well-being and quality of life in one country or another. The attractiveness of megacities from the standpoint of increasing urbanization, the concentration of investment resources and the accumulation of industrial, financial and business centers in them today is not unambiguously reflected in the well-being and comfort of human life. The conversion of the "wealth" accumulated by the metropolis into an attractive living environment is becoming an elusive problem that requires research into the main factors and parameters of comfortable urban living. The methodology presented in the paper for assessing megacities according to the formed parameters of the comfort of the urban environment makes it possible to identify areas for the necessary improvement, or the conversion of wealth into the quality of life.

The aim of the study is to determine the main approaches to assessing the comfort of the urban environment, based on the study of the factors of satisfaction with the quality of life and the competitiveness of megacities.

As a result of a comparative analysis, it was found that megacities can be divided into three groups according to the degree of success in converting investments into a positive perception and behavior of their residents.

It is concluded that the development of ideas about the comfort of the urban environment and its impact on the development of the metropolis will help to avoid strategic mistakes in building the capacity of management structures that are not significant and not comfortable for residents. The formation of a system of assessment indicators of a comfortable urban environment contributes to an increase in the efficiency of the use of investment resources of the metropolis. An assessment of the current level of comfort in the urban environment will make it possible to form a holistic view of the megacity's trajectory and adjust the priorities for future changes and improvements.

Keywords: urban environment comfort factors, satisfaction with the quality of life, competitiveness of the metropolis, social and economic development management

Citation: Myrhorodska, M. (2022). Comfortable Urban Environment of Megacities: Aspects of Assessment. *Public Administration Aspects*, 10(1), 20-25. <https://doi.org/10.15421/152272>

Комфортне міське середовище мегаполісів: аспекти оцінювання

Марія Миргородська

Національний технічний університет «Дніпровська політехніка» (Дніпро, Україна)

Анотація

Актуальність дослідження визначається впливом розвитку великих міських агломерацій - мегаполісів - на добробут та якість життя в тій чи іншій країні. Привабливість мегаполісів з позицій наростаючої урбанізації, концентрації інвестиційних ресурсів та акумулювання в них промислових, фінансових та ділових центрів сьогодні не однозначно відбивається на добробуті та комфортності проживання людини. Конвертація накопичених мегаполісом «багатств» у привабливе для проживання середовище стає важкою проблемою, що вимагає дослідження основних факторів та параметрів комфортного міського проживання. Представлена в роботі методика оцінки мегаполісів за параметрами комфортності міського середовища, що формується, дозволяє виявити напрями необхідного поліпшення, або конвертації багатств у якість життя.

Метою дослідження є визначення основних підходів до оцінювання комфортності міського середовища на основі вивчення факторів задоволеності якістю життя та конкурентоспроможності мегаполісів.

В результаті порівняльного аналізу вдалося встановити, що мегаполіси можна розділити на три групи за ступенем успішності конвертації інвестицій у позитивне сприйняття та поведінку їх мешканців.

Робиться висновок, що розвиток уявлень про комфортність міського середовища та його вплив на розвиток мегаполісу дозволить уникнути стратегічних помилок у нарощуванні потенціалу не значимих та не комфортних для мешканців напрямків діяльності управлінських структур. Формування системи оціночних показників комфортного міського середовища сприяє підвищенню ефективності використання інвестиційних ресурсів мегаполісу.

Оцінка поточного рівня комфортності міського середовища дозволить цілісно сформулювати уявлення про траєкторію руху мегаполісу та скоригувати пріоритети майбутніх змін та покращень.

Ключові слова: фактори комфортності міського середовища; задоволеність якістю життя; конкурентоспроможність міста; управління соціально-економічним розвитком

Цитування: Миргородська, М. (2022). Комфортне міське середовище мегаполісів: аспекти оцінювання. *Аспекти публічного управління*, 10(1), 20-25. <https://doi.org/10.15421/152272>

Стаття підготовлена в рамках науково-дослідної роботи «Цифрова трансформація публічного управління» Державний реєстраційний номер: 0122U002236. URL: <https://nddkr.ukrintei.ua/view/rk/fd5ca4ca1ef1708520def7780664abec>

Стаття надійшла / Article arrived: 10.01.2022

Схвалено до друку / Accepted: 28.02.2022

Вступ

Розвиток цифрового суспільства XXI ст. супроводжується ще більш інтенсивними ніж у XX столітті, процесами урбанізації, концентрацією технологій, подальшим укрупненням міст, проникненням капіталу та насиченням ринків, нарощуванням багатств території, що забезпечуються ресурсним потенціалом та можливостями цифрового прогресу. Найбільше ці тенденції простежуються у великих міських агломераціях і мегаполісах, що концентрують у собі основну частину населення планети. Саме ці територіальні утворення становлять домінуючу форму організації території у світовому просторі. Згідно з доповіддю Глобального інституту «Світ міст: картографія економічної могутності міст», до 2025 р. чверть світового населення мешкатиме у 600 найбільших містах світу, в яких буде сконцентровано 60% світового багатства» (Urbanization and Development, 2016).

Цифрова трансформація суспільства змінила роль та значення мегаполісів як сучасних великих територіальних утворень як небачених раніше концентрацій цифрових технологій, фінансових ресурсів, великих баз даних. Втім, такої трансформації в даний час схильні до всіх сфер розвитку суспільства, економіки, людини (Квітка, 2021).

Важливість вивчення мегаполісів як сучасних великих територіальних утворень пояснюється зміною та їхньої ролі у забезпеченні комфортного проживання та задоволеності якістю життя їх мешканців. Сучасні тенденції інноваційного урбанізованого розвитку, нарощування ресурсної забезпеченості (інформаційної, технологічної, інтелектуальної), масштабність забудов та щільність населення, інфраструктурна та транспортна насиченість великих міських агломерацій мають неоднозначну природу впливу на благополуччя та життєдіяльність людей, що живуть у них. Згідно з дослідженнями, проведеними міжнародною консалтинговою компанією Boston Consulting Group, результати яких опубліковані у звіті «Проблема конвертації багатства країни у благополуччя населення», одним із актуальних завдань розвитку будь-якої країни є необхідність конвертації багатства

територіальної освіти в якість життя (The Challenge of Converting Wealth into Well-Being, 2017).

Метою дослідження є визначення основних підходів до оцінювання комфортності міського середовища на основі вивчення факторів задоволеності якістю життя та конкурентоспроможності мегаполісів.

Огляд публікацій.

В українській науковій літературі трапляються різні походи до оцінки комфортності міського середовища. О. Косик та К.Летик (2021) звертають увагу на формування комфортної міської середовища засобами озеленення. О. Демічева (2017) запропонувала розглядати міську гетерогенну среду як проекцію суспільства в цілому. При цьому міські дослідження можуть мати суто практичне значення, сприяючи розвитку міста і створенню комфортної середовища для городян. О. Горпинич та З. Ібрагімова (2020) провели аналіз інтеркультурної моделі розвитку сучасних міст, виокремили стратегії аксіологічного та діяльнісного підходів до розробок моделей модернізації сучасного міста, виявили специфічні риси міської культури – мультикультуральність, багатополісність інтересів, цінностей, потреб та можливостей різних груп. Особливо значущими чинниками впливу на становлення сучасного соціокультурного простору багатоетнічного міста вони визначають віртуалізацію соціального простору та впровадження інформаційно-комунікативних технологій, які виражають якісну відмінність взаємодії міського населення як соціокультурної стратифікації культури певної регіональної спільноти. ж, треба говорити про цифрові технології та їх вплив на сучасне місто.

Слід відзначити роботи Н. Міхно (2019, 2020, 2022) яка розглядає місто з точки зору емоційного та соціального простору у предметному полі соціальних наук. Уявляється дуже цікавим застосування нею футурологічного концепту Є. Тоффлера для пояснення змін у комеморативних об'єктах та практиках сучасної міської середовища. Вважаємо, авторка цілком слушно, звертає увагу на можливість використання семіотичного підходу при розгляді проблематики розвитку міського простору.

Результати дослідження

Вперше термін «мегаполіс» був використаний шотландським соціологом та містобудівником П. Геддесом у 1915 році у книзі «Міста у розвитку» (Geddes, 1915) та німецьким соціологом і філософом О. Шпенглером у 1918 році в книзі «Примірк Європи». Свого часу і французький дослідник Ф. Бродель, займаючись питаннями розвитку великих урбанізованих міст, виявляючи їх специфіку та особливості функціонування, зазначав той факт, що міста та капітали породили сучасні форми організації території, які стали потужним дайвером та показником розвитку суспільства (Бродель, 1986).

З того часу неоднозначність впливу розвитку мегаполісів на якість та комфортність проживання є проблемою, яка потребує вивчення. Характер кореляції між рівнем добробуту жителів великого міста та комфортністю проживання в ньому населення не завжди мають однозначно позитивний характер. Люди не завжди відчують задоволеність життям та його якістю в умовах техногенного тиску, інформаційної перенасиченості, які збільшують ризики та навантаження на одну територію, призводять до соціальної та екологічної напруженості та нестабільності. Це стало настільки поширеною думкою, що іноді видається, що населення менш багатих міст чи країн почувається щасливішим і задоволенішим. Звичайно все відносно, але все ж таки слід визнати, що не всім мегаполісам на сьогоднішній момент вдається конвертувати своє багатство в благополуччя власних жителів.

Ми розглядаємо мегаполіс як форму міського поселення, що виникає шляхом зрощення кількох поселень у міську агломерацію у регіонах та країнах із високим рівнем урбанізації. Привабливість мегаполісів визначається їх значимістю як великих ділових і фінансових центрів, центрів національної та світової торгівлі, розвиненістю сфери послуг, наявністю висококваліфікованих диверсифікованих видів діяльності, центрів культури та мистецтва. Віднесення того чи іншого міста до розряду мегаполісів є досить умовним. У світі великі мегаполіси обчислюються від 5 млн. жителів та їх налічують близько

80. Але ми вважаємо правильно вважати, що в кожній країні існують свої критерії визначення мегаполісів. В Україні, з часів СРСР, найближче до цього поняття були міста мільйонники, але, на наш погляд, такими містами можуть вважатися і міста з населенням близько 500 тис. осіб. Саме в таких містах проживає майже половина населення країни – що можна порівняти із загальносвітовими показниками. Тому якість життя населення будь-якої країни не можна розглядати окремо від якості життя людей у мегаполісах цієї країни.

Для мегаполісів характерні такі тенденції, як зростання щільності населення, високий рівень концентрації матеріально-речових компонентів життя, зростання інформаційної та просторової локалізації. До функцій мегаполісу, як складно організованого простору, на наш погляд, можна віднести такі:

- демографічну;
- адміністративно-управлінську;
- виробничу;
- соціально-побутову;
- освітньо-культурну;
- торгово-розподільчу;
- інформаційну;
- транспортно-комунікаційну;
- рекреаційно-туристичну;
- спортивно-оздоровчу.

З початком загальної цифровізації мегаполіси придбали також функції забезпечення цифрового доквілля як мешканців самого мегаполісу, так і жителів територій, що сусідять з ними. Це пов'язано в першу чергу з тим, що саме в мегаполісах базуються основні провайдери доступу до Інтернету (Квітка, Мазур, 2019). Саме через мегаполіси формується світова мережа комунікації.

Поряд із рядом переваг мегаполісів слід відзначити двоїсту сутність цих територій, що виражається, з одного боку, нарощуванням матеріально-речовинної складової, а з іншого — соціально-особистісними аспектами. Останні слід розглядати у системі тісно взаємозалежних залежностей життя, ефект яких який завжди є позитивним. Це визначає необхідність індикації якості життя мешканців мегаполісів та формування, на цій основі, комфортного міського середовища як визначального фактора

стабільного підвищення якості життя людей. Причому підтримання комфортного міського середовища є необхідним управлінським завданням органів громадського управління (Квітка et al., 2020). Крім того, забезпечення комфортного міського середовища стає важливою конкурентною перевагою мегаполісів у глобальній системі.

Аналіз наукової літератури показує відсутність єдності у розумінні поняття «комфортне міське середовище», про що свідчать різні визначення, що інтерпретують це словосполучення. Так, у міжнародній практиці використовується схоже за змістом з якістю міського середовища поняття *liveability* або *quality of living* (англ. - Якість життя). До свого складу це поняття включає великий набір елементів, що вимагають кількісної визначеності для оцінювання. Майже всі трактування якості міського життя включають індикатори якості міського середовища. Для вимірювання та оцінки часто використовуються такі показники, як температурний комфорт, ризик природних катаклізмів, рівень бюрократизації, наявність різних видів небезпечних тварин і комах та ін. дворів тощо.

Виходячи з вищевказаного, можна виділити такі основні підходи до елементів оцінювання комфортного міського середовища:

1) елементи, пов'язані з територією та місцем проживання людей (житло та житлово-комунальне господарство);

2) елементи, що визначають переміщення людей з одного пункту в інший, забезпечення та дотримання їх безпеки під час пересування (пішохідна інфраструктура та рівень безпеки);

3) елементи, що характеризують ті об'єкти території, де люди проводять свій час поза домом (зовнішня привабливість та унікальність міста; благоустрій громадських просторів; дозвілля, спорт, розваги).

Зауважимо, що відмінності в підходах до оцінки показників комфортного міського середовища, поряд з відмінностями в інтерпретації та змістовному наповненні даного поняття, є однією з найскладніших проблем на шляху до її формування та подальшого поліпшення. Дійсно, комфортність є синтезом різних кількісно-якісних показників, тому виникає проблема

сумісності їх один з одним і точності вимірювання, тобто методологічні підходи до дослідження комфортного міського середовища.

Розуміння значущості факторів, що формують комфортне міське середовище, та їх оцінки для стійкого сприятливого проживання населення формується на основі переосмислення масштабів урбанізації мегаполісів та світових тенденцій у цьому питанні. Тобто при визначенні напрямів та стратегій формування комфортного міського середовища важливо керуватися низкою індикаторів та систем оцінки, що набули найбільшого поширення у світі.

Так, у рамках першого підходу можна використовувати єдиний інтегральний показник, такий як *The Global Liveability Ranking* (*The Economist Intelligence Unit*, 2022). Перевагою даного підходу є те, що до рейтингу включається широкий перелік міст, представлених до порівняльного аналізу за системою задіяних показників. Певним недоліком цього підходу є той факт, що подібні оціночні рейтинги ґрунтуються на думці експертів, а не на вимірних кількісних показниках.

Другий підхід заснований на використанні обраного із системи узагальнених показників будь-якого одного як оцінний критерій. Так, наприклад, узагальнюючим показником може стати зовнішня привабливість і унікальність міста, що включає ряд показників: кількість освітлювальних заходів; наявність стандартизованої політики зовнішньої реклами; кількість визначних пам'яток; об'єктів ЮНЕСКО; позитивна/негативна семантика постів у соціальних мережах; популярність основних визначних пам'яток в інтернет-ресурсах. Два останні показники тісно пов'язані із переходом у цифрову еру людства. Ці показники оцінюються за допомогою опитувань населення та дозволяють оцінити міське середовище не з позицій його об'єктивних характеристик, а з точки зору впливу, який вона чинить на мешканців та гостей мегаполісу. Недоліком цього підходу є залежність від методики проведення опитування та активності участі у ньому потенційних респондентів.

Третій підхід ґрунтується на детальній оцінці великого набору кількісних

показників. Дана методика не тільки сприяє виміру комфортності міського середовища, а й дозволяє виявити її вплив на задоволеність якістю життя мешканців мегаполісу. Наприклад, до параметрів комфортності міського середовища можна віднести кількісні показники інфраструктури, що є в мегаполісі (загальна площа парків, довжина прогулянкових зон і т. д.). Оцінка рівня впливу на мешканців вимірюється, виходячи з оцінки попиту на цю інфраструктуру. Отримана оцінка дозволяє визначити – наскільки ефективно інвестиційні ресурси у благоустрій мегаполісу конвертуються у позитивне сприйняття та зміни у поведінці городян. Коефіцієнт ефективності такої конвертації відображає затребуваність та якість міської інфраструктури. Такий підхід до оцінки застосуємо як узагальненого, так детальнішого порівняння комфортності міського середовища різних міст, зокрема лише на рівні окремо взятих показників.

Характеристики міського середовища може оцінюватися з позицій доступності (наприклад, протяжність пішохідних зон) та якості (наприклад, придатність вулиць для прогулянок), а також ступеня впливу на міських жителів, виходячи з їхнього сприйняття (наприклад, контент-аналіз постів в інтернеті, або семантика висловлювань городян про пішохідні зони) та поведінки (наприклад, активність користувачів у соціальних мережах, пов'язаних з пішохідною інфраструктурою).

Таким чином, можливо ефективно оцінювати поточний рівень комфортності проживання у мегаполісі та визначати пріоритетні напрямки майбутніх змін та покращень.

Висновки

Постійне оцінювання та відстеження громадської думки щодо задоволеності мешканців міським середовищем є найважливішим аспектом управління сучасним мегаполісом. Складність управління великим організмом, що постійно змінюється, може бути забезпечено за допомогою сучасних цифрових технологій, заснованих на використанні штучного інтелекту, великих баз даних, цифрових комунікацій влади з жителями мегаполісів.

Для того щоб уникнути помилок у стабільному розвитку мегаполісів в умовах цифровізації суспільного та особистого життя, необхідно розширення уявлень про комфортність міського середовища та вплив на нього не тільки муніципальних органів, а й свідоме включення до цього процесу самих жителів. Це дозволить уникнути стратегічних помилок у нарощуванні потенціалу не значимих і комфортних жителів напрямів діяльності управлінських структур. Формування системи оціночних показників комфортного міського середовища сприяє підвищенню ефективності використання інвестиційних ресурсів мегаполісу. Оцінка поточного рівня комфортності міського середовища дозволить цілісно сформулювати уявлення про траєкторію руху мегаполісу та скоригувати пріоритети майбутніх змін та покращень.

Подальші дослідження у рамках науково-дослідної держбюджетної роботи «Цифрова трансформація публічного управління» (Державний реєстраційний номер: 0122U002236) проводитимуться у напрямку розробки загальної системи оцінки розвитку комфортного міського середовища.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ

- Бродель, Ф. (1986). *Матеріальна цивілізація, економіка і капіталізм. XV–XVIII вв. Т. 1. Структури повсякденності: можливе і неможливе*. М.
- Горпинич, О., & Ібрагімова, З. (2020). Інтеркультурна модель розвитку сучасних міст: концептуальний аналіз. *Науково-теоретичний альманах Грані*, 23(4), 13-19. <https://doi.org/10.15421/172036>
- Демичева, А. В. (2017). Перспективи міських досліджень: можливі напрямки та практика проведення. *Науково-теоретичний альманах Грані*, 16(8), 149-155. Відновлено з <https://grani.org.ua/index.php/journal/article/view/965>
- Квітка, С. (2021). Цифрова трансформація в контексті концепції «Довгих хвиль» М. Кондратьєва. *Аспекти публічного управління*, 9(SI (1), 24-28. <https://doi.org/10.15421/152155>
- Квітка, С., & Мазур, О. (2019). Доступ до мережі Інтернет через мобільні пристрої: світовий досвід та перспективи розвитку в Україні. *Аспекти публічного управління*, 7(9-10), 5-18. <https://doi.org/10.15421/151944>
- Квітка, С., Новіченко, Н., Гусаревич, Н., Піскоха, Н., Бардах, О., & Демощенко, Г. (2020). Перспективні напрямки цифрової трансформації публічного управління. *Аспекти публічного управління*, 8(4), 129-146. <https://doi.org/10.15421/152087>

- Клюшниченко, С. С. (2015). *Управління розвитком міст: Навчальний посібник*. К.: КНУБА.
- Косик, О. І., & Летік, К. В. (2021). Формування комфортного міського середовища засобами озеленення. Теорія та практика дизайну: зб. наук. праць. *Садово-паркове господарство*, 23, 134-140. doi: 10.18372/2415-8151.23.16279
- Міхно, Н. (2020a). Місто як емоційний простір: теоретико-соціологічний аналіз. *Науково-теоретичний альманах Грані*, 23(3), 82-89. <https://doi.org/10.15421/172028>
- Міхно, Н. (2020b). «Пам'ять міста» і «пам'ять у місті»: евристичні ресурси хвильової концепції Е.Тоффлера. *Науково-теоретичний альманах Грані*, 23(1-2), 73-81. <https://doi.org/10.15421/172016>
- Міхно, Н. К. (2019). Архітектурні об'єкти як елементи соціального простору міста в предметному полі соціальних наук. *Науково-теоретичний альманах Грані*, 22(4), 64-73. <https://doi.org/10.15421/171944>
- Geddes, P. (1915). *Cities in Evolution*. London: Williams & Norgate.
- The Economist Intelligence Unit. (2022). The Global Liveability Index 2022. Retrieved from <https://www.eiu.com/n/campaigns/global-liveability-index-2022>
- Urbanization and Development: Emerging Futures. *World Cities Report 2016*. (2016). Nairobi: United Nations Human Settlements Program (UN-Habitat)

REFERENCES

- Braudel, F. (1986). *Material civilization, economy and capitalism. XV-XVIII centuries T. 1. Structures of everyday life: possible and impossible*. М.
- Demicheva, A. V. (2017). Prospects of urban studies: possible directions and practice of realization. *Scientific and Theoretical Almanac Grani*, 16(8), 149-155. Retrieved from <https://grani.org.ua/index.php/journal/article/view/965>
- Geddes, P. (1915). *Cities in Evolution*. London: Williams & Norgate.
- Horpynych, O., & Ibrahimova, Z. (2020). Intercultural model of the development of modern cities: a conceptual analysis. *Scientific and Theoretical Almanac Grani*, 23(4), 13-19. <https://doi.org/10.15421/172036>
- Klyushnichenko, Y. S. (2015). *Management of development of the city: Heading help*. К.: КНУБА.
- Kosyk, O., & Letik, K. (2021). Formation of a comfortable urban environment by means of landscaping. *Theory and practice of design. Landscaping*, 2(23), 134-140, doi:10.18372/2415-8151.23.16279
- Kvitka, S. (2021). Digital Transformation in the Context of the Concept of «Long Waves» M. Kondratiev. *Public Administration Aspects*, 9(SI,1), 24-28. <https://doi.org/10.15421/152155>
- Kvitka, S., & Mazur, O. (2019). Internet access through mobile devices: world experience and perspectives of development in Ukraine. *Public Administration Aspects*, 7(9-10), 5-18. <https://doi.org/10.15421/151944>
- Kvitka, S., Novichenko, N., Husarevych, N., Piskokha, N., Bardakh, O., & Demoshenko, G. (2020). Prospective directions of digital transformation of public governance. *Public Administration Aspects*, 8(4), 129-146. <https://doi.org/10.15421/152087>
- Mikhno, N. (2019). Architectural objects as elements of the social space of the city in the subject field of social sciences. *Scientific and Theoretical Almanac Grani*, 22(4), 64-73. <https://doi.org/10.15421/171944>
- Mikhno, N. (2020a). A city as an emotional space: theoretical-sociological analysis. *Scientific and Theoretical Almanac Grani*, 23(3), 82-89. <https://doi.org/10.15421/172028>
- Mikhno, N. (2020b). «Memory of the city» and «Memory in the city»: the heuristic resources of the waven concept of E. Toffler. *Scientific and Theoretical Almanac Grani*, 23(1-2), 73-81. <https://doi.org/10.15421/172016>
- The Economist Intelligence Unit. (2022). *The Global Liveability Index 2022*. Retrieved from <https://www.eiu.com/n/campaigns/global-liveability-index-2022/>
- Urbanization and Development: Emerging Futures. *World Cities Report 2016*. (2016). Nairobi: United Nations Human Settlements Program (UN-Habitat)